

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

«Затверджую»

Голова приймальної комісії
СумДПУ імені А.С. Макаренка
проф. Ю.О. Лянной

«13» *Листопада* 2020 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛІСТЮ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО**

Розглянута на засіданні
Приймальної комісії
«___» _____ 2020 р.
Протокол № _____

Суми – 2020

Програма фахового вступного випробування Музичне мистецтво для вступу на навчання для здобуття ступеня Магістра за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

Ухвалена на засіданні кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

від _____ 2020 р. протокол № _____

Завідувач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

_____ І.П. Заболотний

Голова фахової атестаційної комісії

_____ І.П. Заболотний

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
Музичне мистецтво
для вступу на навчання для здобуття ступеня Магістра
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На навчання за спеціальністю 025 Музичне мистецтво (ступінь «магістр»), приймаються особи, які мають відповідну фахову підготовку та диплом «спеціаліста» або «бакалавра», магістри.

За змістом та формами перевірки фахових компетенцій абітурієнта вимоги вступного іспиту до магістратури на спеціальність «Музичне мистецтво» корелюють із вимогами до фахових компетенцій випускників освітнього ступеня «бакалавр» та «спеціаліст» вищих мистецьких навчальних закладів.

Вступний іспит має на меті визначення рівня фахової підготовки вступника як майбутнього магістра музичного мистецтва (концертного виконавця).

За необхідністю абітурієнту надається можливість **виконання музичних творів з концертмейстером**. Заявка та нотний матеріал подаються абітурієнтом особисто у приймальну комісію вищого навчального закладу до початку вступних випробувань.

Вступний випробування для вступу на навчання за спеціальністю 025 Музичне мистецтво (магістр) оцінюється за **200-бальною** шкалою. Вступне випробування складається усно і проводиться протягом одного дня, визначеного Приймальною комісією, та одним складом фахової атестаційної комісії.

Результат абітурієнта до 100б. – не склав, 100б і вище – склав.

ВИМОГИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
(ІНСТРУМЕНТАЛІСТИ)

Програма з фаху (фортепіано, струнні, народні та духові інструменти) повинна включати твори різних культурно-історичних епох, мистецьких напрямків, музичних жанрів. На вступному іспиті виконуються напам'ять три твори.

Фортепіано:

- поліфонічний твір (прелюдія та fuga, твір сюїтної форми тощо);
- твір великої форми (I або II та III частини сонати, варіації, рондо, концерт тощо);
- концертна п'єса (балада, полонез, фантазія, скерцо, рапсодія тощо) або етюд.

Як поліфонічний твір можуть бути виконані: прелюдія та fuga (Й.С. Бах, Д. Шостакович, М. Скорик, П. Чайковський і т.п.), сюїта (алеманда, куранта, сарабанда, жига), партита.

Як твір великої форми можуть виконуватися I або II та III частини сонати (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л. ван Бетховен, Ф. Шуберт), концертно, концерт, рондо.

Як віртуозний твір може бути виконаний твір середнього чи підвищеного рівня складності (балада, полонез, фантазія, скерцо, рапсодія тощо) або етюд (М. Мошковський, Ф. Ліст, Ф. Шопен, О. Скрябін, С. Рахманінов).

Народні інструменти (баян, акордеон, бандура, домра, гітара)

- поліфонічний твір або твір старовинної форми;
- твір крупної форми (I або II-III частини сонати, концерту, тощо);
- оригінальний твір або віртуозна п'єса; для бандуристів – вокальний твір (пісня, дума, романс).

Струнні інструменти (скрипка, альт, віолончель, контрабас)

- дві контрастні частини з сонат, партит, сюїт (соло);
- перша або друга та третя частини концерту або сонати;
- п'єса малої форми (бажано виконання п'єси українського автора).

Духові та ударні інструменти (флейта, гобой, кларнет, фагот, саксофон, валторна, труба, тромбон, ударні):

- твір крупної форми (I або II-III частини концерту, сонати, тощо);
- дві різнохарактерні п'єси.

На вступному випробуванні оцінюється якість виконавської інтерпретації музичного твору, відповідність інтерпретації жанровій та стильовій естетиці, володіння технікою звуковидобування та тембровою палітрою музичного інструменту, доцільність динаміки та артикуляції, виразність фразування, координація музично-ігрових рухів та рівень технічної майстерності, наявність метро-ритмічного контролю, виконавська індивідуальність, артистизм виконання. На етапі перевірки музично-інструментальної компетентності абітурієнта враховується складність індивідуальної екзаменаційної програми та її відповідність рівню музичної освіти вступника.

Шкала та критерії оцінювання фахової підготовки інструменталістів:

- 176-200 балів** – якісна виконавська інтерпретація музичних творів; яскраве, бездоганне виконання, в якому максимально розкритий художній образ та доцільно використано всі засоби музичної виразності; майстерне володіння інструментом, впевнене знання програми; жанрово-стильова відповідність виконання; емоційність та виконавська воля.
- 157-175 балів** – якісна виконавська інтерпретація музичних творів, виконання переконливе у стилістичному та технічному відношенні, але містить у собі помилки текстового характеру (випадкові зупинки або виправлення).
- 141-156 бал** – коректно відтворений текст, але виконанню не вистачає драматургічної переконливості, форма організована поверхово, є окремі технічні або стильові недоліки.
- 114-140 бали** – недоліки технічного та художнього характеру впливають на сприйняття музичного твору, віртуозні можливості обмежені; виконання містить помилки тексту та виправлення; звукофарбовий спектр небагатий, брудна педаль.
- 100-113 бали** – наявність досить суттєвих недоліків у музично-інструментальній підготовці, у виконанні прослідковується лише елементарні професійні навички; слабка знання музичного тексту, значні помилки, виправлення та зупинки.
- 50-99 балів** – наявність граматичних та стилістичних помилок, недостатня координація та слабкий слуховий контроль, недбалість виконавської інтерпретації.
- 0-49 балів** – неспроможність виконання творів напам'ять у повному обсязі, відсутність елементарних навичок звуковедення, розуміння музичного змісту, емоційна та м'язова скутість.

ВИМОГИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

(ЕСТРАДНИЙ СПІВ)

Фахове випробування для вступу на спеціалізацію «Естрадний спів» має на меті визначення рівня загальної теоретичної та практичної підготовки вступника як майбутнього магістра музичного мистецтва. Вступний іспит складається усно.

Вступний іспит з фахової підготовки має на меті визначення рівня вокальної компетентності вступника. Абітурієнт повинен виконати напам'ять чотири твори різних мистецьких напрямків та стилів (поп, рок, фанк, джаз, фольк, етно тощо).

Перший твір – виконання пісні без супроводу (а capella): народна пісня або її обробка. Приблизна складність – «Стоїть явір над водою», «Чом ти не прийшов», «Ой, під вишнею, під черешнею», В. Заремба «Дивлюсь я на небо»; В. Косенко «Взяв би я бандуру».

Другий твір – народна пісня у сучасній обробці під фонограму «мінус-1». Приблизна складність – «Ой верше мій верше», «Била мене мати», «Ой у гаю при Дунаю», «Ой, у вишневому саду», «Ой, чий то кінь стоїть»; «Ой, я знаю, що гріх маю» (обр. М. Стецюна).

Третій твір – українська естрадна пісня під фонограму «мінус-1». Приблизна складність – «Україна – це ти» (муз. Тіни Кароль, сл. М. Бровченка та Тіни Кароль); «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка); «Заспіваймо пісню за Україну» (муз. і сл. О. Пономарьова), «Скрипка грає» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського); «Водограй» (муз. і сл. В. Івасюка), «Гай, зелений гай» (муз. О. Злотника, сл. Ю. Рибчинського); «Я піду в далекі гори» (муз. і сл. В. Івасюка); «Тече вода» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського); «Мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового); «Зелен клен» (муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського).

Четвертий твір – світовий хіт під фонограму «мінус-1» мовою оригіналу. Орієнтовна складність: «Мама моя» (муз. І. Крутого, сл. Lara Fabian); «Mademoiselle chante le Blues» (D. Barbelivien - В. Medni - P. Kaas); «Broken vow» (муз. і сл. Lara Fabian); «Venus» (з реп. The Shoking Blue); «Memory» (муз. і сл. А. L. Webber); «Show must go on» (з реп. Queen); «Shape Of My Heart» (з реп. Sting); «I Will Survive» (D. Fekaris - E. Perren - D. Ross); «Feeling Good» (з реп. Muse); «Adagio» (муз. Т. Albinoni, сл. L. Fabian); «Hello» (муз. і сл. Adele Adkins); «Hello» (муз. і сл. Beyonce).

Фонограми учасників фахового вступного випробування подаються до конкурсної комісії на прослуховування на CD- дисках чи USB-Flash накопичувачах не пізніше, ніж за годину до початку творчого конкурсу. На фонограмах не допускається double – вокал.

Шкала та критерії оцінювання фахової підготовки

вокалістів (естрадний спів)

- 175-200 балів** – переконлива інтерпретація творів, виразність виконання, інтонаційна чистота, індивідуальність особистості виконавця; створення драматургії сценічного виконання твору, високий художній рівень виконання творів, розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні різних технічних, динамічних та штрихових прийомів); синтетичний сценічний образ, який відповідає характеру музичного твору, виконання артистичне, компетентне володіння мікрофоном, використання мікрофону для посилення динаміки та художнього наповнення творів.
- 150-174 балів** – високий художній рівень виконання, повне розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні різних технічних, динамічних прийомів, допущення деяких штрихових неточностей); сценічний образ не повною мірою відповідає музичним творам, досконале володіння мікрофоном.
- 125-149 балів** – середній художній рівень виконання творів, інтерпретація творів не завжди переконлива, неповне розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні різних технічних прийомів, допущення суттєвих динамічних та штрихових неточностей); сценічний образ створено з помилками у реалізації, недосконале володіння мікрофоном.
- 100-124 балів** – художній рівень виконання нижче середнього, задовільне розкриття вокальної природності голосу (гнучкості, легкості у виконанні прийомів, допущення деяких технічних, динамічних та штрихових неточностей); наявні всі складові сценічного образу, однак припускаються суттєві помилки, тому він не відповідає музичним творам, які виконуються, невпевнене володіння мікрофоном.
- 75-99 балів** – задовільний художній рівень виконання творів, інтерпретація непереконлива, допущення окремих неточностей в передачі засобів музичної виразності; сценічний образ неповний, виконання неартистичне, наявні помилки у використанні мікрофону.
- 50-74 балів** – незадовільний й художній рівень виконання, допущення значних неточностей в передачі засобів музичної виразності (млявість дикції); наявні деякі елементи сценічного образу, помилки у використанні мікрофону.
- 25-49 балів** – маловиразне, інтонаційно чисте виконання творів, але допущення ряду помилок (супровід співу надто голосним акомпанементом, форсований звук, темпові, ритмічні неточності, поверхове відтворення музичного образу

твору); наявні лише окремі елементи сценічного образу, суттєві помилки у використанні мікрофона.

0-24 балів – інтонаційно нечисте виконання творів, відсутність ладового відчуття, недовиконання твору до кінця або немотивована зупинка; неякісна координація подиху, відсутність сценічного образу, фрагментарне використання мікрофону під час виконання.

Результат абітурієнта до 100б. – не склав, 100б. і вище – склав.

ВИМОГИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ (СПВ)

Вступний іспит має на меті визначення рівня загальної теоретичної та практичної підготовки вступника як майбутнього магістра музичного мистецтва. Вступний іспит складається усно.

На вступному іспиті абітурієнт повинен виконати чотири твори:

1. Вокаліз
2. Арія композитора XVI – XVIII ст.
3. Романс композитора XIX – XX ст.
4. Народна пісня.

Вокальна програма абітурієнта індивідуалізована за змістом. Вона повинна включати твори різних культурно-історичних епох, мистецьких напрямів, музичних жанрів та узгоджуватися з рівнем музичної освіти вступника.

Шкала та критерії оцінювання фахової підготовки вокалістів

176-200 балів – власна інтерпретація твору, музикальність, інтонаційна сфера, індивідуальність особистості виконавця, тощо. Створення драматургії сценічного виконання твору, виявлення артистизму.

157-175 балів – недостатнє розкриття авторського задуму твору. Обмеженість діапазону, музикальності, елементів акторського виконання.

141-156 балів – відсутність чіткої дикції, неякісне звукоутворення, невисокий рівень музикальності, акторської гри.

114-140 балів – незадовільна інтерпретація вокальних творів, виконавського аналізу образної сфери, відсутність характеру та творчо-виконавської ініціативи, м'язові затиски обмеженого діапазону, відсутність акторського розуміння сценічної поведінки персонажів.

100-113 балів – м'язові затиски обмеженого діапазону, відсутність акторського розуміння сценічної поведінки персонажів, незадовільне вокальне інтонування твору.

50-99 балів – затиски верхньої ділянки діапазону, неякісне звукоутворення в центрі діапазону, не чіткі голосні та дефекти приголосних в співі.

0-49 балів – слабо виражені голосові дані, не досконала вокально-технічна база.

Результат абітурієнта до 100б. – не склав, 100б. і вище – склав.

ВИМОГИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ (ХОРОВЕ ДИРИГУВАННЯ)

Вступний іспит має на меті визначити рівень практичної та теоретико-методичної підготовки абітурієнта як важливої складової професійної діяльності майбутнього магістра музичного мистецтва.

На вступному іспиті виконуються напам'ять два твори.

Диригування:

- твір а саррелла;
- твір великої форми (сцена із опери, частина з кантатно-ораторіального жанру);
- гра партитури а саррелла напам'ять на фортепіано і спів хорових партій.

Усна відповідь:

- музично-теоретичний та хоровий аналіз партитури а саррелла.

Шкала та критерії оцінювання фахової підготовки хорових диригентів:

176-200 балів – якісна виконавська інтерпретація хорових творів; яскраве, бездоганне виконання, в якому максимально розкритий художній образ та доцільно використано всі засоби музичної виразності; майстерне володіння

мануальною технікою, впевнене знання програми; жанрово-стильова відповідність виконання; емоційність та виконавська воля, бездоганне виконання партитури на фортепіано і спів хорових партій.

157-175 балів – якісна виконавська інтерпретація музичних творів; виконання переконливе в стилістичному та технічному відношенні, але містить в собі незначні помилки текстового характеру при грі партитури на фортепіано (випадкові зупинки або виправлення).

141-156 балів – досить коректно продириговані твори, але виконанню не вистачає драматургічної переконливості; гра партитури на фортепіано і спів партій має текстові неточності.

114-140 балів – недоліки технічного (скуті рухи рук) та художнього характеру досить помітні та впливають на загальне враження; виконання містить несумісність рухів рук з ілюстрацією партитури твору на фортепіано.

100-113 балів – наявність досить суттєвих недоліків диригентсько-технічній підготовці; у виконанні прослідковується лише елементарні професійні навички; слабе знання музичного тексту, значні помилки.

50-99 балів – неспроможність виконання творів напам'ять у повному обсязі; відсутність елементарних навичок мануальної техніки, розуміння музичного змісту; емоційна та м'язова скутість.

0-49 балів – неспроможність виконання творів напам'ять у повному обсязі, відсутність елементарних навичок звуковедення, розуміння музичного змісту, емоційна та м'язова скутість.

Результат абітурієнта до 100б. – не склав, 100б. і вище – склав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк А. Постановка голосу: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Українська ідея, 2000. 199 с.
2. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: Монографія. Видання друге, перероблене і доповнене. Київ: Українська ідея, 2001. 144 с.
3. Базилик Б.О. Орфоепія в співі: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів, Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 126 с.
4. Бенч О.Г., Шокало О.Г. Український хоровий спів. Київ: Український світ, 2002. 440 с.

5. Біляєва Н. В. Диригентський жест: знак, символ, смисл. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти 2018, вип. 48, С. 25-36.
6. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ початку ХХІ століття: композиторська творчість і виконавство : дис. канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Харків, 2007. 270 с.
7. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних навичок і вмінь студентів на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано) : навчально-методичний посібник. К.:Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. 100 с.
8. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва. Київ: КНМАУ, 1997. 199 с.
9. Головань Т.К.Формування навичок основ техніки диригування у студентів-початківців. Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 12.
10. Голяка Г.П. Творчість Володимира Зубицького в контексті розвитку сучасного баянного репертуару: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03; Харківський держ. ун-т мистецтв ім.І.П.Котляревського. Харків, 2008. 16 с.
11. Гончаров А.О. Неофольклористичні тенденції у баянній творчості В.Зубицького: Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. Київ, 2006. 17 с.
12. Давидов М. А. Школа виконавської майстерності баяніста (акордеоніста): посібник. Київ: Вид-во ім. О. Телеги, 1998. 111 с.
13. Давидов М.А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2004. 287 с.
14. Коломоєць О. М. Хорознавство. Київ: Либідь, 2001. 167 с.
15. Комиссаров О.В. Фонетический метод в формировании вокально-артикуляционных навыков у учащихся младших классов. Київ, 2000. 242 с.
16. Кушка Я.С. Методика навчання співу: Посібник з основ вокальної майстерності. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 288 с.
17. Макарова В.А., Макарова Л.А. Феномен Глухівської співочої школи – першого вітчизняного музичного навчального закладу. *Педагогічні науки*. Суми : СДПУ, 1999. С. 101-108.
18. Мартинюк А. Диригування: Навчальний посібник. Мелітополь, 1996, 125 с.
19. Маруфенко О.В., Меньшиков М.В. Фонопедичні вправи як профілактика голосових ушкоджень у співаків-підлітків. *Наукові пошуки: Зб. Наук. Праць молодих учених.* – Суми : Вид-во СумДПУ, 2009. С. 292 – 294.
20. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки : метод. посіб. Тернопіль : СМП «АСТОН», 2000. 68 с.
21. Смирнова Т.А. Хорознавство. Харків: СДПУ, 2000. 180 с.

22. Стахевич А.Г. Искусство *Bel canto* в итальянской опере XVII - XVIII веков: Монография. Х.: ХДАК, 2000. 155 с.
23. Стахевич А.Г. Профессионально-техническая подготовка в искусстве пения. Сумы, 1991.
24. Стахевич А.Г. Теоретические основы процесса постановки голоса в вокальной педагогике. Сумы, 1992. 89 с.
25. Стахевич О.Г. Основы вокальной педагогики. Ч. 1: Природно-научной теории сольного пения. Курс лекций. – Сумы: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2002. 92 с.
26. Стахевич О.Г. Сольный пение. Программа для детских музыкальных школ та школ искусств за фахом «Сольный пение». *Педагогические науки: Зб. науч. пр.* Сумы : СумДПУ, 2003. – С. 481-494.
27. Шеметов П. Школа концертно-дирижерского искусства. Харьков: Левый берег, 2004. 302 с.
28. Юрко О.О. Вокальное воспитание детей та юнацтва в заведениях общей дополнительной освіти: Методический пособие для учителей музыки общеобразовательных школ, руководителей вокальных ансамблей, студентов дирижерско-хоровых факультетов музыкальных та педагогических вузов. Сумы : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. 138 с.
29. Юцевич Ю.Є. Музыка: Словник-довідник. Тернопіль: навчальна книга – Богдан. 2003 689 с.
30. Юцевич Ю.Є. Роль вокально-слуховых влияний у формировании детских голосов. *Музыка в школе*, в.7. Київ: Музыкальная Украина, 1981. С. 36 - 43.
31. Юцевич Ю.Є. Теория і методика формирования та развития певческого голоса. Київ, 1998. 299 с.